

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2022. gada 15. martā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Gunārs Kusiņš un Daiga Rezevska, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Ērika Jaunzema (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 37/2022),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta pirmo daļu, kā arī otrās daļas pirmo un otro teikumu (turpmāk arī – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1., 89., 90., 91. pantam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam un spēkā neesošu attiecībā uz Pieteikuma iesniedzēju no spēkā stāšanās brīža.

2. Likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta pirmā daļa nosaka: „Ja būve ir patstāvīgs īpašuma objekts saskaņā ar šā likuma 14. panta pirmās daļas 1., 2., 3. vai 4. punktu, līdz būves apvienošanai vienā īpašumā ar zemi būves īpašniekam uz likuma pamata ir lietošanas tiesības uz zemi, ciktāl tās nepieciešamas īpašuma tiesību īstenošanai pār būvi. Šāds likumisko lietošanas tiesību aprobežojums ir reālservitūts par labu būvei, kas ir patstāvīgs īpašuma tiesību objekts, un lietošanas tiesībām ir

piemērojami Civillikuma noteikumi par reālservitūtu, ciktāl šis likums nenosaka citādi.”

Savukārt minētā panta otrās daļas pirmais un otrais teikums paredz: „Būves īpašniekam uz likuma pamata ir pienākums maksāt lietošanas maksu zemes īpašniekam par zemes lietošanas tiesībām. Likumiskās lietošanas maksas apmērs ir četri procenti no lietošanā esošās zemes kadastrālās vērtības gadā, bet ne mazāks par 50 *euro* gadā.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējam pieder nekustamais īpašums – zemes gabals, uz kura atrodas citām personām piederoša daudzstāvu dzīvojamā ēka. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētajās normās noteiktais zemes īpašnieka tiesību aprobežojums ir neskaidrs un būtiski samazina ienākumus no viņam piederošā zemes īpašuma. Tādējādi apstrīdētās normas ierobežo viņam Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā ietvertās pamattiesības, šāds ierobežojums neesot samērīgs. Tāpat apstrīdētās normas pārkāpjot arī Satversmes 1. pantā ietverto tiesiskās paļāvības principu un neatbilstot Satversmes 89., 90. un 91. pantam.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētās normas ir imperatīvas, skaidri formulētas, un Pieteikuma iesniedzējs atrodas šo normu tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi viņam nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no apstrīdēto normu spēkā stāšanās dienas – 2022. gada 1. janvāra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 16. februārī. Tādējādi konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums, proti, jāpamato katras apstrīdētās normas neatbilstība katrai prasījumā Satversmes tiesai norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 89. pantam.

Satversmes 89. pants noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Lūdzot izvērtēt tiesību normas atbilstību šim pantam, pieteikumā ir jāpamato, kādas papildu tiesības vai saistības, kas neietilpst Satversmes pamattiesību normu saturā, attiecībā uz konkrēto situāciju izriet no Satversmes 89. panta. Pieteikumā šāds pamatojums nav sniegts.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 89. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām arī Satversmes 90. pantam.

Attiecībā par tiesiskā regulējuma satura skaidrību Satversmes tiesa norādījusi: likumi pēc savas juridiskās dabas ir abstrakti uzvedības priekšraksti, un norma ir atzīstama par neskaidru tikai tad, ja ar interpretācijas palīdzību nav iespējams noskaidrot tās patieso jēgu (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 24. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-22-01 18. punktu*). Turklāt tiesību norma uzskatāma par pietiekami skaidru arī tad, ja personai šīs normas satura noskaidrošanai nepieciešamas specifiskas zināšanas vai atbilstošas konsultācijas, piemēram, juridiskā palīdzība (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 21. februāra sprieduma lietā Nr. 2018-10-0103 18.1. punktu un 2021. gada 19. februāra sprieduma lietā Nr. 2020-23-01 18. punktu*).

Pieteikuma iesniedzējs vispārīgi norāda, ka apstrīdētās normas nav skaidras, jo tajās lietoti neprecīzi un gramatiski pretrunīgi jēdzieni. Pieteikumā arī citētas Satversmes tiesas judikatūras atziņas par Satversmes 90. pantu. Tomēr pieteikumā pēc būtības nav pamatots, ka apstrīdētajās normās ietverto tiesību un pienākumu saturu nebūtu iespējams noskaidrot, pielietojot visas tiesību normu interpretācijas metodes vai atbilstoši konsultējoties.

Līdz ar to pieteikums daļā par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 90. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8. Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 1. un 91. pantam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam.

Pieteikumam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Tas šajā prasījuma daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta pirmās daļas un otrās daļas pirmā un otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un

91. pantam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” pēc Ērika Jaunzema pieteikuma (pieteikums Nr. 37/2022).

2. Atzīt, ka nav nepieciešams uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – iesniegt atbildes rakstu, jo 2022. gada 19. janvārī ir ierosināta lieta Nr. 2022-02-01 „Par likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta pirmās un otrās daļas, kā arī 42. panta pirmās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 91. pantam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” un Saeima jau ir uzaicināta iesniegt atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par likuma „Par atjaunotā Latvijas Republikas 1937. gada Civillikuma ievada, mantojuma tiesību un lietu tiesību daļas spēkā stāšanās laiku un piemērošanas kārtību” 38. panta pirmās daļas, kā arī otrās daļas pirmā un otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89. un 90. pantam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš